

УДК 76(0758)

Алла Поліщук
(Київ, Україна)

ЗНАКОВІ СИСТЕМИ В ДИЗАЙН-ОСВІТІ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядаються знакові системи в дизайн-освіті в контексті інноваційних методів та комп'ютерних технологій навчання, які використовуються у сучасному освітньому процесі. Визначаються характерні особливості засобів знакових систем, форм і методів інноваційного навчання, розкривається специфіка їх використання.

Ключові слова: *знакові системи, символи, візуальна комунікація, комп'ютерні технології, метод проекту.*

The article deals with sign systems in design education in the context of innovative methods and computer technology teaching that are used in the modern educational process. The characteristic features of means of sign systems, forms and methods of innovative training are determined, the specifics of their use are revealed.

Key words: *sign systems, symbols, visual communication, computer technology, method of the project.*

Постановка проблеми. В дизайні намітилися тенденції активного розвитку комунікативних процесів, в яких графічний дизайн стає найважливішим засобом візуальної комунікації. У цьому глобальному процесі знакові системи візуальних комунікацій слугують «невербальною мовою», пов'язаною з розповсюдженням інформації, певних знань за допомогою графічних символів і знаків.

До сучасного графічного дизайну і до майбутніх дизайнерів висуваються вимоги щодо створення знакових систем гармонійного та ефективного візуально комунікативного середовища, здатності відчувати

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)

виклики часу, відображати візуально-образно сьогодення і вміти передбачати майбутнє. Особливого значення набувають питання, пов'язані з підвищенням рівня якості дизайн-освіти відповідно до загальноєвропейських тенденцій та сучасного інноваційного підходу у підготовці конкурентноспроможних фахівців за міжнародними стандартами.

Аналіз публікацій. Дослідженням процесу створення зображення та специфіки образної мови графіки, художніх методів зображення у контексті мистецтвознавства присвячені праці Р. Арнхейма [1] та ін. Особливе місце серед науковців займає Рудольф Арнхейм, який розкрив основи візуального мислення. Початок науки про знаки було закладено Чарльзом Пірсом, який сформулював основні принципи семіотики та типологію знаків. Розвинув теорію знаків Чарльз Морис у праці «Основи теорії знаків» [4]. Продовжили дослідження процесу створення знаків, історії розвитку товарних знаків, визначення їх класифікації В. Лесняк [3], В. Победін [5], С. Серов [8].

Використання інноваційних методів навчання у ВНЗ та форми і методи професійної підготовки майбутніх дизайнерів розглянуті у працях Ю. Бистрової [2], А. Шевченко [9].

Проте недостатньо висвітлені методичні підходи до розвитку і формування візуально-знакової культури та інформаційно-графічних компетенцій майбутніх дизайнерів і викладачів. Потребують вивчення питання синтезу теоретичних основ графіки як візуального засобу інформації та специфіки створення знакових систем із залученням комп'ютерних технологій та інноваційних методів навчання, зумовлених появою нових технологічних можливостей.

Метою статті є визначення характерних особливостей графічних засобів знакових систем в дизайн-освіті з використанням комп'ютерних технологій та інноваційних методів навчання на прикладі навчального курсу «Знакові системи в дизайні».

Завданнями є аналіз нових методів навчання для вирішення

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

дидактичних завдань підготовки фахівців у гармонійному поєднанні класичних традиційних методик та результатів творчого пошуку, застосування нестандартних, інноваційних комп'ютерних технологій, використовуючи інтеграційний підхід до процесу вивчення фахових дисциплін з дизайну.

Виклад основного матеріалу. Швидка плинність дизайнерських тенденцій у сучасній проектній культурі, створення за короткий час нових напрямів в дизайні та професій, не врахованих в навчальній програмі ВНЗ, які, до того ж, не вміщуються в часові рамки навчальної методики, зумовили суттєві прогалини в навчальному процесі. А це вказує на те, що методичні підходи повинні постійно піддаватися критичному аналізу і перебувати у стані динамічних змін, які мають впроваджуватися у комплексі зі змінами освітньої програми ВНЗ.

Це стало підґрунтям для включення в розробку робочої програми з навчальної дисципліни «Знакові системи в дизайні» інноваційних методів навчання, практико-орієнтованих форм роботи та перенесення практичних занять у відповідні центри фахової підготовки майбутніх дизайнерів, оснащених сучасними комп'ютерними технологіями.

З появою студії дизайну та проектного бюро з копії-центром на базі кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка стало можливим включення до навчального курсу по створенню знаків та дизайн-проектів професійно орієнтованих модулів з використанням комп'ютерних технологій. Це дало можливість вже на початковому етапі з першого курсу спрямувати навчальний процес на формування у студентів професійної ідентичності і розвиток творчої особистості, сучасного фахівця, здатного до використання різних методів проектування дизайн-об'єктів.

Відповідно до нової освітньої програми навчальна дисципліна «Знакові системи в дизайні» включає базові знання з таких предметів як основи композиції та проектної графіки, комп'ютерна графіка, основи

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

формоутворення та проектування. Це об'єднання стало можливим за допомогою сучасних методик інтеграційного навчання. Тобто органічне поєднання відомостей інших навчальних предметів навколо однієї теми, що сприяє інформаційному збагаченню сприйняття, мислення і почуттів студентів, що дає змогу з різних сторін пізнати загальні закони в образотворчості і дизайні та досягти цілісності знань у студентів. Такі методи відповідають спрямованості дизайнерської освіти у цілому на інтегративний принцип формування художніх знань та уявлень майбутніх фахівців з дизайну. І це забезпечує можливість перенесення акценту з вивчення предмета на його використання як засобу формування цілісної особистості студента.

Важливим спрямуванням навчального процесу за новою програмою є створення проектів. Участь студентів у проектній діяльності дає можливість юнакам та дівчатам вже зпершого курсу задовольнити свої потреби у самовираженні, самоствердженні, проявити творчу індивідуальність. Тому поряд з інтегрованим підходом ще однією з ключових освітніх стратегій в галузі дизайну є навчання на основі методу проектів.

В основі змісту навчальної дисципліни «Знакові системи в дизайні» був використаний напрацьований досвід зі створення проектів знакових систем і впроваджених у навчальних курсах, таких як «Теорія та практика графіки» [6], «Інноваційні технології у графічному дизайні», «Піктографія та основи візуальної комунікації» [7]. Навчальні курси були націлені на формування дизайнерських компетенцій у студентів, їх візуально-знакової культури та володіння ними традиційними та сучасними графічними засобами передачі візуальної інформації.

На відміну від попередніх навчальних курсів, практичні завдання з дисципліни «Знакові системи в дизайні» даються студентам у формі проектних завдань. Вправи та практичні завдання з опанування технічних прийомів і навичок традиційних графічних засобів та комп'ютерних

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

технологій є складовими проектного завдання і необхідними інструментами для реалізації проекту. У завданні викладається ряд проектних вимог, до яких студенти мають розробити власні варіанти вирішення певної теми, які мають ще й творчий характер. Це зумовлено тим, що одним з основних завдань у професійній підготовці майбутніх дизайнерів є формування творчої особистості, здатної висувати креативні ідеї та реалізовувати їх, виробляючи свій власний стиль, який з часом може стати новим брендом на ринку дизайнерської продукції.

Висновки. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що проблеми проектування знакових систем в дизайн-освіті та формування візуально-знакової культури мають комплексний характер. Розширення можливостей проектування знаків різного призначення в комунікаційній сфері зумовлює необхідність осмислення творчих аспектів використання комп'ютерних технологій в дизайн-освіті. Творчий процес підготовки майбутніх фахівців з дизайну реалізується в межах багатоманітної цілісної системи організаційних форм і методів навчання. Особливої актуальності набула концепція ставлення до практики проектування як до «навчання на власному досвіді», пов'язаного з використанням комп'ютерних технологій, що дозволяє не тільки виявити творчий потенціал першокурсників, а й закласти фахове підґрунтя дизайнерської майстерності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнхейм Р. *Искусство и визуальное восприятие* / Р. Арнхейм; общ. ред. и вст. ст. В.П. Шестакова ; сокр. пер. с англ. В.Н. Самохина. – М. : Прогресс, 1974. – 386 с.
2. Бистрова Ю. В. *Інноваційні методи навчання у вищій школі України. // Право та інноваційне суспільство. 2015. № 1 (4). / Ю.В. Бистрова. – С. 27-33.*
3. Лесняк В. И. *Графический дизайн (основы профессии).* / В.И. Лесняк – К.: Биос Дизайн Бук, 2009. – 416 с.
4. Моррис Ч. У. *Основания теории знаков* / Ч.У. Моррис; [пер. с англ. В. П. Мурат] // *Семиотика* / [под ред. С.Ю. Степанова]. – М.: Радуга, 1983. – 637 с.
5. Победин В. А. *Знаки в графическом дизайне* / В.А. Победин. – Х. : Ранок Веста, 2001. – 96 с..

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

6. Поліщук А. А. *Теорія та практика графіки. : навч. пос. / Поліщук А.А. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 212 с.*
7. Поліщук А. А. *Формування візуально-знакової культури подання інформації в сучасному навчальному середовищі // Зб. праць IV Міжнародної конференції [Нові інформаційні технології в освіті для всіх: навчальні середовища] / А.А. Поліщук. – К.: Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем, 2011. – С. 350-355.*
8. Серов С. И. *Графика современного знака. / С.И. Серов – М. : Линия График, 2005. – 408 с.*
9. Шевченко А. І. *Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну. Автореф. дис. канд. пед. наук. К.: Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова, 2017. – 197 с.*

УДК 687.1

*Світлана Нечіпор
(Харків, Україна)*

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК БАЛЕТНОГО КОСТЮМА ЯК ЕЛЕМЕНТА БАЛЕТНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Балет, як особливий феномен культури, можна розглядати як з точки зору культурологічного аналізу, так і з точки зору дизайнерського підходу. Балет – це і вид мистецтва, і конкретний балетний спектакль, який можна назвати явищем художнього життя, що має тривалу культурну традицію і свої особливості.

Історичні аспекти розвитку балету вивчаються на основі надбань легендарних виконавців-артистів, балетних педагогів, балетмейстерів, національних балетних шкіл, загальних традицій класичного балету. Однією з візитних карток українського мистецтва є класичний український балет, який і сьогодні зачаровує своєю феєричністю і професійністю у Національному академічному театрі опери та балету ім. Тараса Шевченка, Одеському національному театрі опери та балету, Львівському національному академічному театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької, Харківському національному академічному театрі опери та

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*